

NYÚL KÖZSÉG ÉV SZÁMOKBA SŰRÍTETT TÖRTÉNELME

(Összeállította: Szűcs Mihály)

1. A honfoglalás előtti időszak

Illírek I.e. 1400 évvel éltek itt, majd római uralom alá kerültek.

Kelták (Nyúlon és Nagybarátfaluban kelta sírokat tártak fel.)

római uralom alá kerültek, az Arrabona név tőlük ered.

Rómaiak idején (i.sz. 450-ig) Trajánusz őrhelyé alakítja Győrt, a környék ezt szolgálja.

(A Faluhelyen római tárgyak és cserepek kerültek elő.)

Avarok (i.sz.377) a rómaiak után jöttek a népvándorlással.

Gyűrű alakú sáncaik után kapta Győr a nevét.

Frankok: 791-ben Nagy Károly maga vezette csapatai Arrabona és Sabaria

(Pannonhalma) között verték szét az avarokat.

A győzelem emlékére Nagy Károly Pannonhalmánál kápolnát emeltetett.

Morvák kebelezték be a területet Szvatopluk alatt.

2. A honfoglalás utáni időszak

903 **Árpád** seregei a bánhidai ütközet után (903) érnek ide. Őseink a még meglevő római hadiúton jöttek és legyőzték az avarok maradványait, illetve a morvákat.

(Öreghegyen 1912-ben honfoglaló magyar sírt találnak.)

907-ben **Árpád** Győr vidékét is szállásterületéhez csatolta (Kismegyer).

996-ban **Géza** kezdte meg Pannonhalma alapítását, amelyet István király a lázadó

Koppány legyőzése után fejezett be. Mivel első királyunk néhány évvel később

Győrben várispánságot alapított, így e 2 vár biztonságos közelségében korán

megindult a magyarság letelepedése.

1037 Villa Nuul néven szerepel településünk Szt. István bakonybéli alapítólevelében.

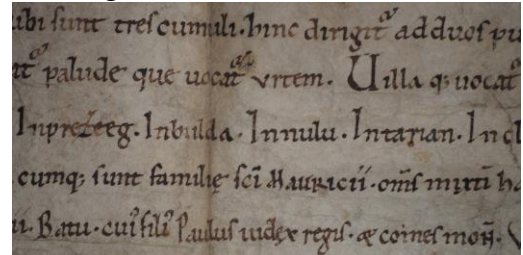
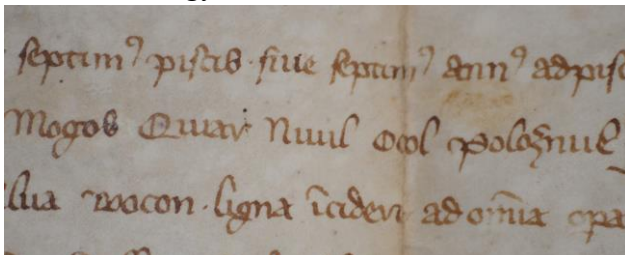
1043,1044,1051. III. Henrik betörései vidékünket is sújtják.

1047. a pogány Vata feldúlja Pannonhalmát és környékét..

1060. I. András és Béla csatározásai a környéken.

1075. Salamon besenyőket üldözve átvonul vidékünkön.

1086 Nulu győri várföld Szt. László alatt, lakói várszolgák.

1096-1147 kereszties hadak átvonulásai, fosztogatásai (Godeschalk emberei 1096-ban, később Bouillon Gottfrid hadai, majd II. Konrád és VII. Lajos serege).

1200-as években Nyúl a győri vár földjéhez tartozik, szőlőművelők lakják.

1237-1240 Albeus összeírása szerint

Nul földjének harmada tartozott a Pannonhalmi Apátságához, leírja, hogy az apátságnak volt 800 szőlőművese, kik „igazi szolgái az egyháznak”

Nyúlon volt összesen 10 ház 60 lakóval valószínűleg a síkságon és

30 ház 180 lakóval valószínűleg a hegyben

1242 tatárdúlás (Batu kán Pannonhalmát nem tudta bevenni, így a környék falvain töltötte ki bosszúját. Az öldöklések elől a lakosság az erdőkbe menekült.)

A tatárjárás után a bakonybéli apátság várat épített.

1252-ben az akkor alapított Turóczy Premontrei Prépostságnak is ad IV. Béla nyúli földet.

1252-ben Nwl néven említik.

1271-72 cseh betörések (II. Ottokár három ízben tört rá a tatárok által már amúgy is feldúlt Győr környékére).

1291-ben **királyi vincellérekről írnak** Nyúlon.

1353-ban neve Warasnyúl.

1359-es oklevél szerint is a Pannonhalmi Apátságnak szőlőbirtokai vannak Nyúlon, ebből tizedet fizetnek.

1366. Az írások **először adnak hírt helyi plébánosról.**

1367-ben Nyulfyl néven írják.

1378-ban Nagy Lajos a városlódi karthauzi szerzeteseknek ad földet a faluban, szőlőt a hegyben.

1404-ben épült Győrben a Székesegyházban a Szent László kápolna (Hédervári János püspöksége alatt). A nyúli hegyek szőlőbirtoka szolgált a kápolna fenntartására.

1415-ben a pannonhalmi monostor új szőlőket telepített Nyúlhegyben.

1455-ös oklevél említi a Zutor (Csutor) nevű részt, amely a káptalané.

1490 osztrák betörés (Miksa pusztításainak Pannonhalma környéke esett áldozatául).

1524-ben Nyúlfaluban említik a Rétrejáró dűlő nevét.

1526. aug.29. Mohácsnál elesik Paksi Balázs püspök, a falu földesura és katonái.

1529 Szuleimán 2. támadása (Győr és Pannonhalma elesik), a felégetett győri vár újjáépítésénél nyúli jobbágyok is dolgoznak.

1532. Szuleimán 3. támadása során Pannonhalma sikeresen védekezik, de a környező falvakat nemcsak a törökök, de a Győrt védő zsoldosok is kifosztják.

1543. A megye K-i része török közigazgatás alá került (Fehérvári szandzsákság), így lakóinak kétféle kellett adóznia.

1543,1549,1566,1641,1684 török dúlások évei, ezért 1606 után pusztai járásként említik.

1567-ben összeírás jelent meg a győri káptalan birtokairól, melyben többször szerepel a Gerha (Gyrga) és a Szurdok neve. A XVI. században olvashatunk a Gerha hegyi szőlőről, de azt is leírták, hogy a hegyen levő föld a török idők alatt 20 évig nem volt megművelve.

1577 augusztus Török rablótámadás Nyúlfalu ellen 700 lovassal.

1593-ban szénakaszálási pereskedéssel fordultak a győri püspökhöz a nyúliak.

Egy másik per kapcsán említik az Incső nevét, mint szőlőt.

1594. szept. 29-én elesik Győr, így Nyúl is török kézre kerül.

Nagynyúl török birtokosa Ali Csasz volt, halála után veje Izlan örökölte.

Kisnyúl török ura Hadai Sahan kegyetlen volt, ezért lakói elköltöztek.

Káptalannyúl török ura egy Budán élő emberséges török katona volt, halála után hétszer változott a török földesúr személye, ugyanígy Nyúlhegyben is.

A török alatt elpusztul a templom, csökken a lakosság.

1598 . március 29-én Győr felszabadul.

1605 Bocskai István hadainak átvonulását felszabadítóként üdvözik a helybeliek.

1609-ben nyúli jobbágyok dézsma fejében szántják fel a pusztává vált kismegyeri határt, de itt említik Kis,-Nagy- és Káptalannyúl nevét is.

1619-es portai összeírás szerint Nagynyúlon 50,

Kis-Nyúlon 40,

Káptalan-Nyúlon 50 lélek él.

1621 Bethlen Gábor hadainak átvonulását a protestánsok is üdvözik.

1635-ben Kis-Nyúlon lefejeznek egy asszonyt a törökök.

A török kivonulás után a főapátság kedvezményeket ad a dézsma alól.

1636. A Nyúl és Écs közötti Petkevár utolsó említése.

1649. Tobruk Ibrahim elvitte a nagynyúli Fatár Jánost Székesfehérvárra és csak 12 ft bírságért

engedte szabadon.

1653-as egyházi összeírásban szerepel a gerhai szőlő neve, meg Tüzeztelek és a Palotai rét is. 1673-ban Szabó Ádámot említik, mint a veszprémi püspök nagynyúli jobbágyát.

1683 az utolsó török támadás során a Bécs felé vonuló sereg fosztogatta az itteni falvakat.

1686 és 1701 a Mária karján gyermekével szobron látható évszámok.

A Szurdik bejáratánál, egy útkereszteződésben elhelyezett szobor, mely hetven centiméteres talapzaton és egy két méteres korinthoszi oszlop tetején áll. Az alapzaton az 1686-os és 1701-es évszám olvasható, valamint egy címer és egy „BM” monogram. A szobrot valószínűleg az Esterházy család állíttatta a törökök kiűzése emlékére és Bubnich Mátyás győri kanonok felügyeletére bízta.

1698-ban a település lélekszáma:

Kis-Nagy és Káptalannyúl lakóiból 305 katolikus,
68 evangélikus
58 református

Ekkor épül újjá a templom is, de plébános nincs, csak iskolamester.

1700-as évek elején az apátságnak a Gerhán volt szőlője (91 ároknyi)

1710 A Szent Donát-kápolnát Szent Donát püspökről nevezték el, aki római kori vértanú volt és a szőlősgazdák védőszentje. Az épület szentély része 1710-ből való, melyet 1830-ban bővítettek kápolnává és 1901-ben látták el harangtoronnyal.

1704-ben a vesztes koroncói csata után rác és német seregek rabolták ki a falut, mert a kurucok mellé állt a lakosság (Heister kegyetlenkedései). A nyúliak nem voltak hajlandók a győri labanvcár megerősítésénél a robotot elvégezni.

1705 Vak Bottyán elfoglalja Pannonhalmát.

1715-ben a Sokoróvidéken 10 838 kapás szőlő van (1 kapás=94 négyszögöl) vagyis 366,75 hektár, azaz 3,66 km², ebből Nyúl területén 1591 kapás = 53,83 hektár, vagyis 0,538 km², ezen 663 akó bor termett, azaz 33680 liter, vagyis 336,8 hektoliter.

1718 óta van Nyúlon kereszteltek anyakönyve.

1719-ben már van iskolamester.

1739 pestisjárvány pusztított.

1743-ban Győr szabad királyi városi rangot kap Mária Teréziától.

Egyébként Mária Terézia adta oda a veszprémi püspökség nyúli birtokrészeit az újonnan alakuló szombathelyi egyházmegye papnevelő intézetének.

1763. június 27. földrengés pusztított.

1774-78-ban épült a nyúli barokk templom.

Az É-D irányba tájolt, 35 m magas tornyú épület **1774-78 között épült.**

Terveit (valószínűleg Hefele Menyhért terve alapján) **Fritsch A. Ferenc** magyaróvári építőmester **készítette, ő volt a kivitelező is.** Az építéshez a pénzt a királyi udvari kamara biztosította. A felszentelésre **1777-ben** Mária Terézia **Kornberger Mátyás** püspököt küldte el, aki az új templom számára magával hozta **a királynő ajándékait:** Krisztus keresztjének egy darabját ereklyetartóba zárva, (amit a császárnő XIII. Kelemen pápától kapott 1763-ban) és egy 1750-ből való szép kelyhet.

1785-86 a templom képeinek és freskóinak készítése ideje

Szily János szombathelyi püspök (a templom akkori kegyura) kérte fel **Dorfmeister Istvánt**, korának 2. leghíresebb hazai festőjét, a templom képeinek elkészítésére.

Az **oltárképek** 1785 telén, a mintegy 200 m²-nyi felületet kitevő **freskók** pedig 1786 áprilisától június elejéig készültek el. (A **főoltárt, a szószéket és a padozatot viszont még Hefele Menyhért tervezte.**) A főoltár 2,5x5 méteres képe az ó- és újszövetség főbb személyeinek ábrázolásával a **Mindenszentek** „bemutatására” vállalkozik, a mellékoltár képe pedig Krisztust ábrázolja a keresztfán. A főoltár fölötti freskón **Szent**

István első vértanú megdicsőülése, a mennyezeti képen pedig **Szűz Mária megkoronázása** látható. A sekrestye felőli oldalon **Loyolai Szent Ignác**, a vele szembeni oldalon pedig **Szent Norbert diadalának** 5,5x 2,5 méteres freskója díszíti a templomot.

1792-ben a lakosok 40%-a jobbágy, 60%-a szőlőbirtokos.

1809. június 14-én volt a kismegyeri csata.

Akkor 1974 katolikus, és 24 evangélikus élt Nyúlon, azaz 1998 fő.

Több mint 100 grazi osztrák katonát tartanak fogságban a franciák nyúli pincékben, kivégzésüket sikerül elhalasztatni, majd Franciaországba kerültek fogságba, egy év múlva szabadultak.

1831-ben megyeszerte **kolerajárvány** pusztított.

1848. október 21-én Kossuth Győrben toborzó beszédet mondott.

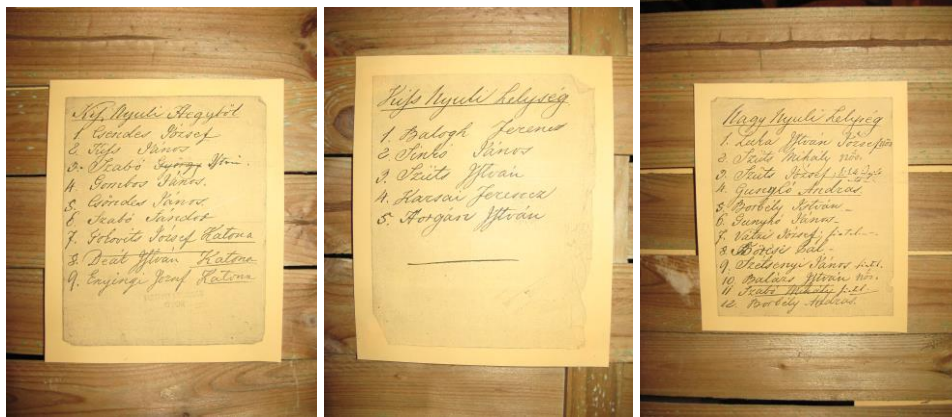
Mednyánszki Sándor népfőlkelő vezér Győr környékén toborzott és a Bakonyból kirontva támadta császári seregeket.

A szabadságharcosok közt voltak nyúli katonák is, **Nyúlon is megalakult az Őrsereg**, akik kiegyenesített kaszákkal harcoltak. Patai György és Németh András kitüntetés is kapott és élete végéig 5 korona havipénzt.

Kisnyúlhegyből 9-en,

Kinyúlról 5-en,

Nagynyúlhegyből 12-en léptek be az őrseregbe.

Jellasics seregének átvonulását a lakosság a hegyből nézte végig.

1851-ben Káptalannyúlnak 289 (280 katolikus és 9 zsidó)
 Nagynyúlnak és Nagynyúlhegynek 1416 (1410 katolikus és 6 evangélikus)
 Kisnyúlnak és Kisnyúlhegynek 749 (743 katolikus és 6 zsidó lakója volt,
 összesen tehát 2454-en éltek Nyúlon

1854-ben Szűts András kökeresztet állíttatott a falu végére, mert akkor még itt végződött Nagynyúl falu. Később a keresztet két ízben is felújították. Először Józsa Márton és neje Szűts Magdolna 1910-ben, aztán 2000-ben özvegy Kovácsics Gézőné.

E keresztet a szocializmus idején tették félre, hogy vörös csillagnak helyet adjon...
 Később a márványkereszt került a vörös csillag helyére.

1856. okt. 20-án a nyúliak szőlőiket 38 000 pengőforintért örökváltság keretében megvették. (20 év alatt kellett törleszteni.)

1860-70 között 303,8 hektár Nyúl szőlője, a filoxérapusztítás után
 1920-30 között már csak 146 hektár,
 2001-ben 170 hektár,
 2011-ben 76 hektár

1868-ban állíttatták a **kisnyúli kereszt** eredetijét az akkor még külön falunak számító Kisnyúl lakói. A 141 éves kereszt helyébe 2009. október 8-án a régivel formailag teljesen megegyező keresztet készíttetett az Egyházközség.

1873-ban kolerajárvány volt. 2 hónap alatt 99-en haltak meg. A temető külön részébe temették őket. Rozália napján (szept. 4.) szűnt meg a járvány, ezért e nap sokáig fogadott ünnep volt Nyúlon .

1873-ban épült az iskola a Petőfi utcában urasági épületek átalakításával. Két tágas tanterem volt benne tanítói lakásokkal. Az egyház építtette.

1879-ben készült **Kápolna melletti kereszt** Felber Mihály adományából, mely 129 év alatt nagyon rossz állapotba került, ezért 2008-ban az eredetivel teljesen megegyező alakú újat készíttetett helyette az Egyházközség. Szentelésére még ugyanabban évben, búcsúkor került sor (aug.10.).

1879-ben készült a **temetői nagykereszt** eredetije (a ravatalozó közelében). Állíttatták Kalmer Mihály egykori nyúli plébános örökösei. Annak ellenére, hogy 1998-ban felújították, hamar elég rossz állapotba került, ezért az egyházközség teljes megújítása mellett döntött. 2011-ben készült el, felszentelésére mindenszentekkor került sor. Az égre néző Mária alakja mellett a feszület bal oldalán fekete márványból faragott nyitott könyvlapon olvashatjuk a nyúli temetőben nyugvó papok nevét és azon szerzetes nővérekét, akik Nyúlon születtek.

1876. A **Győri Püspökség** szőlőjében **présház** (püspöki nyaraló) **épült**. A ház és szőlő azóta gazdát cserélt, de új tulajdonosa is szépen megőrizte az épület műemlék homlokzatát, rajta a latin felirattal: GAUDETE IN DOMINO SEMPER (Örvendjetek mindig az Úrban!) Díszes kapuzata is megmaradt. Itt állt egykor a Főapátság 1880-ban készült óriás faprése, mely 2012-ben a Községháza előtti parkban kapott helyet.

A püspökség szőlőjébe korábban a kispapokat is gyakran kihozták dolgozni. Nyúli öregek elbeszéléseiből tudjuk, hogy **Apor Vilmos**, aki akkor még Győr püspöke volt, sokszor megfordult itt és ha kellett, maga is példát mutatott a kispapoknak a fizikai munkában. Az épület falán a következő feliratú tábla áll:

„Szőlővesszőt ugyan Rákos szolgáltattott,
Téglát ez új házhoz a kis Pinnyéd adott,
Bor-sajtlót is hoztak himódi erdőről,
De a termést várjuk Isten kegyelmétől. 1880.”

1881. április 21. Postahivatal létesült Nyúlfaluban. A Győr és Győrszentmárton közti naponta közlekedő kocsiküldöncjáratok levél, csomag és pénzküldemények továbbítását végezte.

1884. A **Templom előtti kőkeresztet** emeltette Váczi Pál és Sebestyén Teréz.

2007-ben az egész keresztet újra cserélték

1884. október 19-én egyesítették Nagy-, Kis- és Káptalannyúlt Nyúlfaluvá, valamint Nagy- és Kisnyúlhegyet Nyúlhegyé.

1888-ban behurcolták a filoxérát és a szőlők 70-80 %-a kipusztult, ezért sokan kivándoroltak Amerikába. A kivándorlás 1891-ben kezdődött és az I. világháború végéig tartott, 1907-ben tetőzött.

1889. Önkéntes Tűzoltó Egyesület alakult.

1896-ban készült el a Győr-Veszprém vasútvonal, ez tette lehetővé az ingázás és a piacolás beindulását. Ennek hatására jött létre a Vasútsor.

1896 Ugyanezen évben épült fel az új hegybeli iskola állami kölcsönből, amit 25 év alatt kellett törleszteni. Iskolára a magas népszaporodás miatt volt szükség. Két tantermes volt szolgálati lakásokkal.

1900-ban a lakosság száma 3232.

1901-ben állítottatott Rajos Mihályné, Ábrahám Erzsébet az un. **Rajos-keresztet**. A községnek ez a része, a templomtól idáig, már Káptalannyúl. Egykor itt végződött a falu, így került e kereszt a kisnyúli falu végére. Először 1930-ban gondoltak elődeink e fészület felújítására. Az újra megszőpült kereszt ünnepélyes megáldása pedig 2009. október 25-én történt.

1902. júliusában hatalmas felhőszakadás következtében a Szurdikból kiáramló hordalék a falut is elöntötte.

1904. állami pénzből megépült az alsó-hémai (albeli) iskola. Két tantermes volt és szolgálati lakások is tartoztak hozzá.

1909 **Keresztelő Szent János szobrát** emeltette özv. Bellavári Györgyné. Javítására 1930-ban került sor.

1910-ben Nyulfaluban 1368, Nyúlhegyben pedig 1875 katolikus élt, összesen 3243, ez 11-el több csak mint 10 évvel korábban. Oka a kivándorlás!

Legalább 378 ember vándorolt ki 1900 és 1910 között.

Nyulfaluban 240, Nyúlhegyben 362 ház volt 1910-ben.

1912. Hangya Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezet alakul Domonkos István plébános javaslatára.

1914-18-ban az első világháborúban Nyulfalu 300 katonát adott ebből 45 halt meg Nyúlhegy 400 katonát adott ebből 70 halt meg.
(A templom előtti emléktáblára 126 hős nevet írták fel.)

A román megszállás alatt a győri ágyúgyár ágyúit Nyúlon rejtgették, de árusítás miatt a románok megtalálták és emiatt a nyúliak sokat szenvedtek a megszállóktól.

A világháborút követő években nagy volt a szegénység, olykor 60 km-re is elmentek napszámosnak. A napszámosok heti keresete alig haladta meg a 10 kg-ot búzában!!!

40 család élt pincelakásokban.

1916. július 28 Háborús célra elviszik a harangokat

1918. **Makra Lajos** és neje, Szűcs Rozália **keresztet** emeltet Makra Lajos első világháborúból való hazatérésének emlékére. A tönkrement kereszt helyébe az Egyházközség és az Önkormányzat pénzén 2010-ben új készült, megáldására 2012 . okt. 21-én került sor.

1921-ben állították a **Gyilkos keresztet** kiengesztelésül. A szomorú történet a XIX. század végére visz bennünket. A kereszt helyén egykor vincellérház állott. Ott történt az a tragédia, melynek során egy Cs.Varga nevű férj szerelemföltésből és bosszúból kiirtotta családját. A kereszt tövében lakók elmondása szerint a férj a feleségén kívül 3 gyermekével is végzett s csak a legkisebb, pólyás gyermeküket hagyta életben.

Mondják, hogy a temetés napján hatalmas jégeső volt és még a gyilkos apa szemfődelét is beszakította. Az életben hagyott legkisebb gyermek felnőtt korában aztán kiengesztelésül állította ezt a keresztet. A majd 9 évtized azonban alaposan megviselte, így teljesen új fészület készült a régi helyett.

Szentelésére 2009. augusztus 16-án került sor, ahova körmenettel érkeztek a hívek.

1923-ban halt meg Domonkos István író. A plébánia főút felé tekintő falán a Szent István Akadémia által készített márványtábla állít emléket **Domonkos Istvánnak** (1862-1923), aki kora megbecsült **prózaírója** volt.

Ő a község plébánosaként 1905-től 1923-ig tevékenykedett Nyúlon.

A márványtáblán olvasható szöveg:

„A Szent István Akadémia Domonkos Istvánnak 1862-1923.

Népét, aki úgy szeresse,
hú tollával szebben fesse,
nem volt senki közöttünk.”

1923-ban a **Salamon keresztet** állíttatta Salamon József és neje Jakatics Teréz.

Felújítás utáni ünnepélyes megáldása 2009. szeptember 6-án történt.

1924-ben öntötték Sopronban a templom 3 harangját.

1925 felavatták a kultúrházat (majorsági épületből) 1935-től mozi is működik benne

1926-ben állíttatta az **Ács-keresztet** Ács András és neje, Farkas Etelka.

Felújítására 2009 tavaszán került sor.

1929-ben Nyúlfaluban 1401-en éltek 300 házban

Nyúlhegyben 1909-en éltek 388 házban

1929-ben megépült a községháza (Horváth R. Illés jegyzősége idején)

1929-ben állíttatott Kalmár László és neje a **Kalmár keresztet**.

Felújítására és megáldására 2010-ben ünnepélyes keretek között került sor.

1930. A Szent Imre-telep (Dózsa-telep) kialakítása.

1935. A Szurdik gátrendszerének kiépítése. Április elejétől szeptember végéig elkészült 13 gát, 6 híd és vízelvezető árkok a kivezető szakaszon. 30-105 fő dolgozott, főleg nyúliak. Zömmel államsegélyből épült. 72500 pengőbe került, amelyből 40 000 pengő volt az anyagdíj és 32500 pengő a munkadíj. (Eredetileg 113000 pengőre tervezték a munkákat.) A kisebb munkák 1936 tavaszán fejeződtek be.

1939-45 A 2. világháborúban 123-an estek el, de csak 88 név van az emlékoszlopon.

A németek foglyokat hajtva vonultak vissza. (Radnóti)

1940-ben egyesült Nyúlfalu és Nyúlhegy, mert az új lakótelepek a települést összeforrasztották.

1940. A községháza előtt artézi kutat fúrtak.

1942. Vasútállomás épült.

1942. őszén Kisnyúlön tűzvész volt.

1942-1943-ban történt a plébánia átépítése László János plébánossága idején.

1944. novemberében **barbár orosz légitámadás volt egy vonat ellen.**

1945. február 21-én egy előbb Bécsnél, majd Győrnél újra meglőtt amerikai Liberátor repülőgép zuhant le Nyúl és Écs között a Szent Páldombnál. A 11 fős személyzetből hárman életüket veszítették.

1945. március 27-28-án vonult át a front Nyúlön..

Az oroszok Győrság felől jöttek és sok állatot hajtottak el, **távozásuk után földosztást rendeztek.** A földosztó bizottság elnöke Eszényi Márton volt.

A Prépostság, a Szombathelyi Papnevelde és a Székeskáptalan földjeit mérték szét. (452 család között 539 hold földet osztottak ki.)

A Rákos-dűlőben levő 11 holdas Markovszky-kertből lett a **Hunyadi-telep 45 házhelye.**

A Győrujbarát szélén levő Paptag kiosztásából jött létre a

Rákóczi-telep 123 házhelye.

1948-ban kezdték a villany bevezetését a faluban.

1951-ben alakult meg az **első TSZCS**, 1952-ben pedig az Új élet TSZCS

1952-ben szerveződött a könyvtár, de még nincs önálló épülete.

1954-ben készült el a falut a hegyel összekötő köves út.

1954 útépítési munkák folytak a Szurdikban.

1956-tavaszán a hegyben is elkezdtek bevezetni a villanyt. a befejezése 1960-ban volt.

1956. október 23-án a tanácsházából kiszórták az iratokat

1958-ban **Takarékszövetkezet** alakul. Először a Czimer-féle házban volt, innen 1963-ban a

Vasút sorra költözik (felvásárló helyére), onnan pedig 1967-ben a Gunyhó- féle házba (Kossuth u.), onnan pedig 1982-ben a mai óvoda helyére ment át. 1987-ben Győrben is nyitott irodát.

1959-ben erőszakkal létrehozták az Új Élet TSZ-t. Irodája először a községháza nagytermében volt, aztán az Ady és Kossuth u. sarkán kapott helyet az egykori bikaistálló, később kovácsműhely helyén, még később a mai óvoda helyén volt a takarékszövetkezettel egy fedél alatt, végül a Potyondi útra került központi irodája. 1960-ban a népességszám 3671, a lakások száma 1200, sok a kettős jövedelmű.

1960-ban gátépítések folytak a Szurdikban.

1962-ben új gyógyszertár létesül a Kossuth u. Szabadság u. sarkán.

1965. Megnyílt az óvoda.

1967-ben épült fel a **sporttelep** (sakk, foci, tekecsapat működött).

1967-ben megszűnt az albeli és a hegybeli iskola.

1968. nov. 24-én nyílt meg az **új könyvtár** és 1990-ben zárták be.

1968-ban gázcseretelep épült.

1969-70. Sípályát adtak át a Bereklapos felett 260-280 m magasan 200 m hosszú volt egyszerű felvonóval Kb. 30 évig működött. A Széchenyi Főiskola, a nyúli TSZ és a Nyúli Községi Tanács és Józsa Károly támogatásával valósult meg.

1971. szept. 1-én adták át az új iskolát.

1973-tól 1982-ig volt esperes Nyúlon Szuchentrunk Mihály.

1976-ben átadták az új sporttelepet.

1976. a templom külső-belső renoválásának kezdete.

1977. őszén történt a vízközmű társulat szervezése.

1979. november 20. A **Vízmű társulat megalakulása.** (1050 fő, 16 km vezeték)

Közkutak száma: 85, a 40 000 Ft-os családonkénti belépés díjat 1994-ig kell befizetni 2500 forintként. A hegyben 1985 után kezdik a szervezést.

1979-ben lerakták az új tűzoltó szertár alapkövét és 1980-ban adták át.

1980. újabb gátépítések a Szurdikban.

1980 új posta épült a plébánia kertjének a területén. Korábban vele szemben volt (ma Kovács Imre házában, még előbb a Szabadság u. és Kossuth. u. sarkán.)

A lakások fele 1960 és 1980 között épült. Korábban 1300 bejáró volt.

1981-ben. Samodai József új stációképeket készített.

1982-ben fejeződött be a templom felújítása.

1982-ben készült el a **gyógyszertár** épülete, amely ma közösségi ház.

1983-ban készült el a **tornaterem.**

1984 novemberében alakult meg a Nefelejcs **Nyugdíjasklub.**

1986. A sportpálya mellett új kétsávos tekepályát, nyolcállásos löteret és amatőr rádiós forgalmazó szobát adtak át.

1989. május 31. A **vezetékes telefon** meghirdetése 400 vonallal

30 000 Ft-ba került személyenként, amit 3 részletben kellett befizetni.

A hálózat teljes kiépítését 1991. dec. 31-re ígérték.

1991. február **polgárőrség** megszervezése.

1991. március 2. A faluház felavatása (1.323 628 Ft-ba került)

1991. május 11. A **II. világháborús hősi emlékmű** felavatása.

1991. aug. 12. Megalakult a **Csatornatársulás.**

1991. **Új ravatalozó** épült.

1991. A Hidrostat üzemet létesített Nyúlon.

1992. Szuchentrunk Mihály esperes **új márványkeresztet** emeltetett a vöröscsillag helyére a Takács Vendéglő melletti tér közepén.

1992-93 A **gázellátás megszervezése.** (60 cm átmérőjű a távvezeték) Bekötések: 1995-ben

1993. szeptember 21. **Szennyvíz csatornatársulat** alakult.
40 000 Ft a családonkénti költség, amit 9 év alatt kellett kifizetni.
1993. Új telefonos fogadóállomás létesül, azaz 400-al bővül az 1989-es! (400+400)
1997. **Majorette csoport** alakult.
1997. Polgárőrség alakul 21 alapító taggal.
2000. A Szent István park kialakítása.
2002. augusztus 16-án megalakult a **Polgári Kör**
- 2003-ban került sor a nyúli **temető első komoly felmérésére** (Tájképesz Kft)
Minden sírhelyet pontosan térképre rajzoltak és a sírfeliratok alapján az itt nyugvó személyek neve és fejfán szereplő adatai számítógépes feldolgozással internetre kerültek. (www.temetoinfo.hu) Ennek alapján bárki névsorba rendezve gyorsan visszakeresheti, hogy itt nyugvó hozzátartozójának pontosan hol van a sírhelye (ezt térkép is mutatja), mikor élt, illetve mikor hunyt el. 2011 őszén ezt a rendszert újra pontosították és fényképfelvételekkel kiegészítették.
2003. szeptember 27. **Emléktáblával** jelölték meg a **grazi foglyok** megmenekülését.
A tábla arra emlékeztet bennünket, hogy 1809-ben, Napóleon kismegyeri csatája után, itt a nyúli pincékben tartották fogva a franciák azokat a grazi katonákat (112-en voltak), akiket a kismegyeri majorság elleni támadás során foglyul ejtettek. A biztos haláltól csak egy bátor helybeli nő mentette meg őket, aki helyismeretét felhasználva kiszökött az őrizetből, értesítette a magyar hadvezetést, ők aztán sikeres diplomáciával közbelépve még éppen időben meghiúsították a kivégzést. Végül egy évnyi franciaországi hadifogság után jutottak haza e katonák Grazba.
- 2003 a **Széchenyi utca** kialakítása, az Incső aszfaltozása.
2004. okt. 4. Megnyílt a **Márton Lakóotthon** (2002-2004 közt épült).
- 2004-2008 A Mezőgazdasági Szövetkezetben **7 terménytároló** épült
20 ezer tonna befogadótérrel, jelenleg 10 tároló van.
2005. aug.25-én az **Aranykapu óvoda** új épületet kapott.
- 2005 Az iskola épületében **Teleház** nyílt.
- 2006-ban új szárnyal bővítették az iskolát (informatika, nyelvi labor, teleház)
- 2004-től 2007-ig Gábor Jenő** irányításával 61,5 millió forint értékben teljes **külső-belső felújításra került sor a templomban.** Ennek során elvégezték a felvizesedett falak szigetelését, kicserélték a cseréptetőt, felújították a járólapokat. A nyolcvan éves régi orgonát pedig Takács Péter irányításával 25 regiszteresre bővítették.
- 2007-2009. Szent Donát-kápolna felújítása 2 lépésben.
2007. május 17. **Történelmi Emlékoszlop**ot avatott a Polgári Kör melybe a magyar történelem sorsfordító eseményeinek évszámait vésték. Alapkövén Wittner Mária halálra ítélt szabadságharcostól idézett szöveg olvasható:
„Az igazságot nem lehet felakasztani, mert az igazság a lelkünkben él.”
2008. Megalakul a Nyúli Karitás Szervezet
2008. őszén a 82-es főút écsi oldalán, az egykori pléh-Krisztushoz (**Vörös kereszt**) körmenettel vonultak ki a község lakói, a teljesen megújult kereszt felszenteléskor.
2009. A Kököröcsin-körút átadása
2010. május 30-án a **Hideglelős kereszt** megáldására égdörgéssel, záporosóvel kísért kellemetlen időben került sor. Ennek ellenére szép számmal vettek részt a hívek a kápolnától idáig kapaszkodó zarándoklaton. Az eredetileg itt álló pléh-Krisztus anyagát teljesen ki kellett cserélni, mert elég rossz állapotba került. A korábban itt állt feszület állításának évét nem ismerjük, bár az oldalán egy 1967-es dátum volt olvasható, ami valószínűleg inkább a felújítás idejét jelenthette.
2010. aug. 15. **Gerhai kereszt** felszentelése.
Korabeli fényképek tanúsítják, hogy a mai kereszt őse fazsindelyes tetőszerkezetű volt.

Nem tudjuk mikor állították, de azt igen, hogy 1927-ben újították fel.
Ennek pusztulása után tetőszerkezetének alakját megőrizve pala fedelet kapott a kereszt, de függőleges szára megrövidült. A feszület teljes megújítására 2010 nyarán került sor, megáldására körmenet zárandokolt ide 2010. augusztus 15-én,
Nagyboldogasszony napján

- 2010. Buszvárók cseréje, buszmegállók kiépítése.
- 2011-ben adták át a **Nyuszi bölcsödét**.
- 2011. A Szurdik partfalának kikövezése.
- 2011. Az iskola akadálymentesítése, felújítása.
- 2011.VI.3. **A Trianon Emlékhely** felszentelése (a Polgári Kör kezdeményezte)
- 2012. Új épületbe költözött a gyógyszertár.
- 2012. **A Szent István tér rendbetétele**, 975 éves évforduló megünneplése.
- 2012. A gyógyszertár régi épületét civil szervezetek kapták meg.
- 2012. A temető és a falu között **körforgalomi csomópont** épült.
- 2012. dec.14. **Műfüves sportpályát** adnak át.
- 2012. Karácsony előtt **benzinkút** nyílt a temetői körforgalomnál.
- 2013. február 12. A Pannon-**Hidro**stal Ipari és Kereskedelmi Kft.
termelői kapacitását egy **új üzemcsarnok** megépítésével bővítette.
30-ról 60-ra növelte az alkalmazottak számát.
- 2013. július az Alsó-Egese aszfaltozása.
- 2013. augusztus 27. A Nyúli Értéktár Bizottság megalakulása
- 2014. A Nyúli keresztút kialakítása pályázati pénzből.
- 2014. június 4. Emlékkiállítás az I. világháború kitörésének 100. évfordulója alkalmából.
- 2015. május 8. Második világháborús emlékkiállítás.
- 2015. június 20. Szurdik fesztivál
- 2016. június 21. A felújított (nyílászárók, külső festés) iskola átadása.
- 2016. július 28. Elkészült a temetői harang. (Felszentelése augusztus 15-én volt.)
- 2016. aug. 19. Domonkos-tábla avatása a plébánia falánál.
- 2017. augusztus 18. Emlékkiállítás a község fennállásának 980. évfordulóján.
- 2018. április 7. Dr. Ábrahám Imre temetése Pannonhalmán.
- 2018. április 27. Elkészült az új kilátó a Lila-hegy tetején, építése 64 millió Ft-ba került
- 2018. április 15. Elkészült az ipari elkerülő út a körforgalomtól a tehenészetig 1,4 km
hosszban 6 m szélességben és 40 tonna teherbírással. Mindez 210,3 millió Ft-ba került
100%-os állami támogatással.
- 2018. július 6. Elkészült a Faluháznál az orvosi rendelők felújítása.
- 2019. 2021. A kerékpárút alapkövetétele és átadása.
- 2022. A templomi harangokat működtető szerkezet és az orgona felújítása.
- 2023. nov. A Potyondi út átadása.
- 2023. nov. A Jókai utca járdájának átadása.
- 2023. november-2024.május A falusi régi iskola bontása
- 2023. december A Kápolna utca árka lefedésének elkezdése, útburkolat felújítása, út
szélesítése
- 2023. augusztus 6. A Nyúli Helytörténeti Gyűjtemény megnyitása a hegyi kiállítóterben.
- 2024. A Héma utca aszfaltozásának befejezése.
- 2024. május 25. Szűzanya szobor felszentelése.
- 2024. november 17. Temetőkapu újraépítése, temetői parkoló felavatása.
- 2024. december 12. Penny áruház megnyitása.
- 2024. A ravatalozó tetőcseréje.
- 2025. október 22. A 60 éves óvoda felújított udvarának átadása

2025. november 25. Szabó István emléktábla felavatása az iskolában, (festmény ajándékozás Szabó Imrétől)

2025. december 19. A Vaskapu utca pincesorának megyei értékke nyilvánítása.

Források:

Fehér Ipoly: Győr megye és város egyetemes leírása (1874)

Győr-Moson-Sopron közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék és Győr törv. hat. jogú, sz.kir. város részletes ismertetője és monográfiája az 1929-1930. évekre

Tavy Lajos: A nyúlhegyi vízmosáskötő munkálatok (1935)

Lengyel Alfréd: Pusztult falvak, eltűnt helynevek Győr megyében (1944)

dr. Ábrahám Imre: Nyúl nyelvkincese (1991)

Szabó Beáta: Hegybeli, albeli, falusi és az új (2012)

Saját korábbi önkormányzati munkám során beszerzett adatok

Az évszám tár gyarapítása és pontosítása érdekében újabb és pontosabb adatokat e-mail címemre (nyuliszucs@gmail.com) bárkitől szívesen fogadok.

Szűcs Mihály